

**İstanbul Mebusu Fuad Hulûsi Demirelli ve 25 arkadaşının, avukatlar yardımlaşma kanunu teklifi ve Adalet Komisyonu raporu
(2/531)**

Büyük Millet Meclisi Sayın Reisliğine

(Avukatlar Yardımlaşma Kanunu) adıyla sunduğumuz teklifimizin kanunlaşabilmesi için İçtüzük hükümleri gereğince alâkalı komisyonlara havalesini rica ederiz.

Saygılarımızla ...

İstanbul	İzmir	İzmir	Konya
<i>F. H. Demirelli</i>	<i>Osman Kapani</i>	<i>Zühtü Velibeşe</i>	<i>U. N. Yiğiter</i>
İstanbul	İstanbul	Rize	İstanbul
<i>S. Adato</i>	<i>Ahilya Moshos</i>	<i>İzzet Akçal</i>	<i>M. Benker</i>
Tokad	Balıkesir	Edirne	Maras
<i>H. Ökeren</i>	<i>V. Asena</i>	<i>M. Enginün</i>	<i>M. Özsoy</i>
Antalya	Konya	Kayseri	Manisa
<i>Akif Sarıoğlu</i>	<i>T. Kozbek</i>	<i>Y. Z. Turgut</i>	<i>Muhlis Tümay</i>
Sivas	Erzurum	Diyarbakır	Tekirdağ
<i>R. Öçten</i>	<i>E. Nutku</i>	<i>F. Alpiskender</i>	<i>İ. Hakrı Akyüz</i>
İstanbul	Afyon	Bingöl	Siird
<i>Nazlı Tılabar</i>	<i>K. Özçoban</i>	<i>F. F. Düşünsel</i>	<i>M. Daim Süalp</i>
Balıkesir	Rize		
<i>E. Budakoğlu</i>	<i>O. Kavrakoğlu</i>		

Avukatlar yardımlaşma kanunu tasarısı gerekçesi

Devamlı surette dimağ mesaisi sarfeden ve hattâ memleketimizde yersizlik, vasıtasızlık gibi âmiller yüzünden bunun kadar vücut ve beden kuvveti hareıyan ve bu gibi sebeplerle diğer meslek müntesiplerine nazaran daha evvel hastalanan, ihtiyarlıyan, mâlûl olan ve meslek faaliyetinden çekilmeye meebur kalan avukatların bu durumlara düştükten sonra geçinebilmelerine ve ölümleri halinde gösterecekleri kimselerin veya dul ve yetimlerinin yaşayabilmelerine yardım edecek bir müessesenin kurulması ve bu müesseseyi yaşatacak çare ve kaynakların bulunabilmesi baroları ve Cumhuriyet hükümetlerini öteden beri meşgul edegelmıştır.

Türkiye'nin öteki barolarının hemen hepsinin hususi surette olsun yardımlaşma teşkilâtı adı ile hazırlıkları ve talimatnameleri mevcut bulunmadığı görülmekle beraber İstanbul Barosunun halen hususi surette faaliyette bulunmakta olan (Teavün Sandığı), gayeyi sağlamaktan çok uzaktır. Bu sandığın pek dar olan gelir kaynakları, ancak bâzı küçük yardımların sağlanması na imkân vermekte, çalışmıyacak durumda olan veya ölen avukatların dul ve yetimlerinin geçimelerine az çok medar olmaktan çok uzak bulunmaktadır.

Serbest meslek erbabı olan avukatların son günlerini düşünmek hususu da kendilerine ait olduğu, avukatların kazançlarından bir kısmını kendilerinin, dul ve yetimlerinin istikballeri için ayırıp biriktirmek mümkün ve muvafık olacağı ve bu sebeplerle her hangi şekilde resmî ve umumi meslek yardımlaşma müessesesi kurulmasına ihtiyaç ve zaruret bulunmadığı, böyle bir durumun meslek serbestisi esaslarıyla birleştirilemeyeceği düşüncesi hâtırta gelirse de bu düşüncenin hayat gerçeklerine ve icaplarına uymadığı aşikârdır.

Çünkü, bir kere, aynı mütalâa bugün emekli mevzuları ve sandıkları veyahut sair yardımlaşma vasıtalarıyla bu ihtiyacı karşılayan her meslek erbabı için ileri sürülebilir.

Öte yandan, görünüşteki mübalâğalı telâkkilere rağmen avukatlık mesleği, mensuplarının bütünü için istikballerini sağlayacak kazanç ve tasarruftan uzaktır. Değil istikballerini temin etmiş olan, hattâ bugün refah içinde geçinebilen avukatlar sayılabilecek miktarda azdır.

Avukat, biraz da mesleği icabı, kazancının hepsini veya pek çoğunu sarfeder, çok defa ümit ile yaşar, fakat beklediği karşılığı elde edememekle beraber temin etmekte olduğu kazancın devam edeceğini zanneder, yarını pek düşünmez. Bundan başka yine meslek icabı devamlı masraflar ihtiyar eder, evinden ayrı yerde bir büro kurmak, daimî ve ayrı müstahdemler kullanmak, muhtelif yerlerdeki adli ve idari müessese ve makamlara yetişebilmek üzere fazla ve yüksek vasıta ücretleri ödemek mecburiyetindedir. Meslek şerefini ve içtimai mevkiini muhafaza için iyi yaşamak, iyi geçinmek ister. İşte bütün bu zaruretlere ve temayüller avukata kazancının mühim bir kısmını sarf ettirir ve yarını düşünmek imkânını bırakmaz. Bilhassa çoğunluk için böyledir. Uzun seneler avukatlık edip çalışamaz hale geldiği zaman en az bir gelirden mahrum olarak yardıma muhtaç olan, vergisini veremiyen, ev ve yazıhane kirasını ödiyemiyen avukatlarımız eksik değildir. Ölen arkadaşlarından bir kısmının cenazesinin kaldırılması, baroların ve meslektaşların yardımı ile yapılmaktadır.

Bu durum karşısında meslek şerefini muhafaza etmek ve mensuplarının yarın kaygısını az çok önleyebilmek için resmî ve umumi yollarla meslek yardımlaşmasının sağlanması çarelerinin düşünülmesi zaruri bulunmaktadır.

Bu zarurettir ki Avukatlık kanunu tasarisının avukatlar kongresinde görüşüldüğü sırada kongre bu ihtiyacı ileriye sürmüş ve uzun tartışmalardan sonra meslek sigortası esasî teemmül ve kabul edilerek kanunun 7 nci babına sigorta esasına ve mecburiyetine mütaallik hükümler sevk edilmişti. Bu hükümlere göre bir Türk sigorta şirketiyle anlaşılmuş ve fiiliyata geçilmiş ise de bundan beklenen faydanın elde edilemeyeceği anlaşıldığından baroların Adliye Vekâletiyle vukubulan temasları neticesinde sigorta poliçeleri iptal edilmiştir.

Meslek sigortası sisteminin yürüyememesinin başlıca sebepleri, avukatların ortalama yaşlarının 40 tan fazla olması, bu yaşa göre az çok tatmin edici bir sigorta için ödenecek primlerin çok yüksek bulunması, avukatların bu yüksek primleri ödeyememeleridir. İstanbul Barosu avukatlarının çoğu yalnız kanun hükümlerini yerine getirmiş olmak için kendilerini 500 liraya sigorta ettirmişlerdir. Böyle bir bedelin hastalığı, ihtiyarlığı, mâlûliyeti ve ölümden sonra kalanların istikbalini korumak bakımından hiçbir faydası olamayacağı aşîkârdır.

İşte bu gibi sebepler yüzünden yürüyemiyen sigorta sistemi yerine Türk avukatlarının istikbal kaygı ve ihtiyaçlarını karşılamak üzere esasî ve sağlanması kolay kaynakları ihtiva eden başka bir yol düşünüp bulmak ve bunları düzenliyecek kanun hükümlerini derpiş ve teklif etmek ihtiyacı kendini gün geçtikçe daha siddetle hissettirmiştir.

Avukatlık Kanununun değiştirilmiş olan 138 nci maddesinde sigorta esasları yürümediği takdirde (. . . . Adliye Vekâletinin hükmi şahsiyeti haiz bir tekaüt ve yardım sandığı veya mümasil bir tesis vücuda getirmeye . . . . salâhiyetli olduğu) gösterilmiş olduğu gibi 4359 sayılı Kanunla, meslek sigortası hükümlerini vekâletin 3 sene müddetle bırakabileceği kaydedilmiştir. Bunlar da gösterir ki kanun koyucusu avukatların hayat ve istikballeriyle, dul ve yetimlerinin geçimiyle ilgili mevzuları ön plânda ve müstacel bir surette tutmuş ve her vesile ile meşgul olmuştur.

Gerçekten, noterler gibi serbest meslek erbabı sayılan ve âmme hizmeti gören kimselerin yardımlaşma işlerini düzenliyen kanun koyucumuzun, âmme hizmeti müntesibi ve adaletin yardımcısı olan avukatların meslek yardımlaşmalarını sağlayacak esasları memnuniyetle kabul ve tanzim edeceğine hiç şüphe edilemezdi.

1939 yılı başlangıcında yapılmış olan bir istatistiğe göre başlıca barolara kayıtlı avukatların sayısı şöyle idi:

	Avukat sayısı	
İstanbul Barosu	(9 u kadın)	641
Ankara Barosu	(4 ü kadın)	121
İzmir Barosu	(2 si kadın)	123
Konya Barosu		50
Balıkesir Barosu		50
Kocaeli Barosu		44
G. Anteb Barosu		41
Bursa Barosu		30
Samsun Barosu		37
Manisa Barosu		34
Seyhan Barosu		33
Trabzon Barosu		27
D. Bakır Barosu		24

Bu suretle mevcut 32 Türk Barosuna kayıtlı avukatların sayısı 1939 yılı başlangıcında (1631) olduğu halde bugün yalnız İstanbul Barosunda kayıtlı avukatların sayısı 234 ü kadın ve 1474 erkek olmak üzere 1708 e çıkmıştır ki on yıl içindeki artış miktarı ortalama iki mislidir. Ankara, İzmir, Bursa, Konya gibi barolardaki avukat sayısının dört beş misli artmış bulunduğunu öğreniyoruz.

Üniversite Hukuk Fakültelerine rağbet çoğaldıkça, serbest teşebbüs hevesi arttıkça barolara kayıt için müracaat edenler çoğalacak ve bu sayıyı emekliye ayrılan ve kanuni şartları haiz bulunan Adalet mensuplarının yaptıkları ve yapacakları hücum da artıracaktır ki bu suretle 8-10 sene sonra Türk avukatları sayısının on binleri bulacağına şüphe yoktur.

Kanun koyucunun yalnız resmî memurları değil 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun 12 nci maddesinde yazılı olan diğer birçok müessese memur ve müstahdemlerini emeklilik hakkına mazhar kıldığı, noterler için yardımlaşma esasını kabul ettiği, işçiler için ihtiyarlık, mâlûliyet, gebelik... ilâahiri... sigortalı kurmak suretiyle geleceklerini sağladığı ve diğer hususi banka ve müesseselerin memur ve müstahdemlerine halde ve istikbalde yardım için tesis yaptıkları göz önünde tutulursa kanun koyucunun sayıları gün geçtikçe artan ve memleketin en aydın sınıflarından birisine mensup olan ve aynı zamanda âmme hizmeti gören ve bu bakımdan birtakım kayıt ve şartlara ve ciddi murakabeye tâbi tutulan avukatlar zümresinin, medeni memleketlerin birçoklarının kabul etmiş olduğu yardımlaşma esaslarını büyük bir inşirahla düzenliyeceğinden hiç şüphe etmek istemeyiz. Kaldı ki, bu yardımlaşma kaynakları doğrudan doğruya veya dolayısıyla Devletten veya ona bağlı müesseselerden veya hususi şahıs ve müesseselerden alınmıyacak, avukatların kendileri tarafından ödenecektir. Türk avukatlarının kanun koyucudan istedikleri, kendi kaynaklarıyla sağlayacakları yardımın ve kendileriyle haleflerinin kaderlerinin genel hükümlerle düzenlenmesidir.

Ana prensip, yardımlaşma müessesesinin, Türk avukatlarının genel dâvası olduğudur. Serbest meslek olmakla beraber baro bir âmme müessesesidir. Mesleke intisap usulü, avukatların hak ve vazifeleri her avukat hakkında Avukatlık Kanununun mecburi ve bir örnek hükümleriyle düzenlenmiş olmasına göre yine aynı meslek için nizamlanacak yardımlaşmanın da ihtiyari olmayıp baroya kayıtlı her avukat için mecburi olması, aynı zamanda içtimai yardım ve meslekî dayanışma bakımlarından lüzumlu ve zaruri görülmüş ve tasarının birinci maddesinin 2 nci fıkrasıyla bu maksat sağlanmak istenmiştir.

Ancak her baro mıntakasındaki avukatların kesafeti, iş hacimleri, ödeme kabiliyetleri ve gelir kaynaklarıyla her mıntakanın ihtiyaç endeksleri ayrı olduğu gibi merkezi tek bir teşekkülün

idaresindeki külfetler ve her mıntaka barosunun temsilindeki güçlükler, müstaceliyet arzettiği şüphesiz olan yardımların yapılmasında gereken sürati sağlıyamıyacağından her baro merkezinde bir yardımlaşma sandığı kurulması tercih edilmiştir. Fakat ayrı genel kurullara, muhtelif organlara ve masraflara meydan vermemek üzere yardımlaşma sandıklarının hükmi şahsiyeti haiz olmaması ve baroya bağlı bulunması ve idare ve temsillerinin barolara ait olması muvafık görülmüştür.

Sandıkların kurulmasından maksat, yani kimlere yardım yapılacağı birinci maddenin 3 ncü fıkrasında gösterilmiştir. Bunlar :

a) Meslek faaliyetini yaptığı sırada yardıma muhtaç oldukları baro idare meclislerince kabul edilen veya muayyen müddetten beri baroda kayıtlı olup da ihtiyarlığı, hastalığı veyahut mâlûliyeti gibi sebepler yüzünden fiilen çalışamıyacak hale gelerek barolarla ilişkisini kesen avukatlar (ihtiyarlık, hastalık ve mâlûliyet gibi fiilen çalışamıyacak hale gelenlerin barolarla ilişkilerini kesmeleri zaruridir. Hem bu iddia, hem de yardım birleştirilemez. Yani fiilen meslek yapanlara yardım yapılmaz ve yardım görmeye başladıktan sonra her ne sebeple olursa olsun bunlardan tekrar baroya kaydolunacaklara yardımın kesileceği tabiidir.)

b) Mesek faaliyetini yapmakta iken ölen avukatların daha evvelden gösterecekleri kişiler ve göstermedikleri takdirde talimatnamelerde gösterilecek mirasçuları.

Ölümden sonra yardım görececek olanların sıralanması, tasarımı hazırlayanları çok meşgul etmiştir.

Emekli Sandığı Kanunu, dul ve yetimleri başka başka zaviyelerden mütalâa ederek birçok tefrikler yapmış, ihtimaller düşünmüş ve her birisinin istihkak şartlarını ve miktarlarını tesbit etmiştir. Bankalar ve diğer müesseseler ise kurdukları tesislerde başta kariya olmak üzere muayyen yaşa kadar çocuklara, bâzı hallerde kardeşlere ve ana babaya olmak üzere muhtelif yardım şekilleri kabul etmişlerdir.

Tasarıya göre, ölen avukatın ilk ve daimî yardım görececek kimsesi, kendisinin göstereceği kişidir. Çünkü ölümünden sonra kimin ne suretle yardım göreceğini ve en lâyık olanın kim olduğunu en iyi kendisi takdir eder. Ancak bu şahsı veya şahısları sağlığında kendisi göstermemiş ve barosuna bildirmemişse bunlar, baroların hazırlayacakları talimatnamelerde gösterilecek olan mirasçılardır.

Bu mirasçılar kimler olmalıdır? Barolara bağlı yardımlaşma sandıkları nasıl çalışacaklardır? Sandık üyelerinden alınacak duhuliyeye ve aylık aidatın miktarı ne olmalıdır? Baro idare meclisi yardıma muhtaç olan avukatı nasıl tesbit edecektir? Barodan toptan, yani maktu bir surette veya emekli aylığı şeklinde yapılacak yardımın miktarı ne kadar olmalıdır? Yaşama şartları bakımından Türkiye'de bugün mevcut 32 baro mensupları endeksi nasıl hazırlanmalıdır? Yardıma başlanabilmek için elde bulunması lâzımgelen fon, kaç senede hasıl olacaktır? Yani tasarının yürürlüğe girmesinden kaç sene sonra yardıma başlanabilecektir?

Bu yardımların emekli aylığı ve tahsisleri ve yahut bir defaya mahsus olmak üzere maktu tediyeşer şeklinde yapılabileceği şüphesizdir. Emeklilik ve dul ve yetimlik tahsisleri sisteminin geniş teşkilât kurmak ve bunların masraflarına katlanmak, bunlar için de çok geniş kaynaklar bulmak ve idame etmek gibi mahzurları vardır ki bu mahzurlar dolayısıyla halen hükümetlerce bile bir yük olarak görülmekte ve ihtiyarladığı düşünülmektedir. Diğer taraftan maktu ödemelerin kısa bir zamanda sarf ve istihlâk edilerek karşılanması düşünülen ihtiyacın yine devam etmesi gibi mahzurlar ileriye sürülmüştür. Bunlardan hangisi tercih edilmelidir?

Yukardan beri gözümlenmesi istenen suallerin cevaplarını vermek bugün mümkün değildir. Çünkü tasarıda tahsili düşünülen gelirlerin ne miktarı bulacağı şimdiden kestirilememektedir. Sandıkların kuruldukları tarihte her baroda kaç avukat olacağı o zaman anlaşılacaktır; sayılarına göre duhuliyeye ve aylık aidat miktarı, her baronun mahallî ihtiyaçlarına göre baro idare meclisleri tarafından kararlaştırılacaktır; aşağı yukarı mahkemelere, kaza makamlarına ve icra dairelerine ibraz edilen kâğıtlardan alınan kaydiyelerde olduğu gibi avukatlar tarafından meslek faaliyetlerinin icabı olarak yazılacak ve ibraz edilecek kâğıtlara yapıştırılacak olan yardım pullarının gelirleri ne miktarı bulacağı, kaydiyelere kıyas yapılarak yuvarlak bir hesaplama meydana çıkarılmak istenmesine

rağmen, elde istatistikler mevcut olmaması ve kaydiyelerin çok defa harçlarla birlikte tahsil edilmesi gibi sebeplerle mümkün olamamış ve bütün bunlar, tasarının muhtelif maddelerinde gösterildiği üzere barolarca hazırlanacak talimatnamelere bırakılmıştır ki, bu hem bir zaruret neticesi ve hesap işi hem de kanunun esaslı noktaları ihtiva edip teferruatın talimatnamelere bırakılmasının Büyük Millet Meclisince daha kolay ve daha çabuk kabul edilebileceği gibi bir düşünce mahsulüdür.

Tasarının kovaladığı amaç şudur : Kanun koyucu yardımlaşmaya ayrılan gelirleri ve hususiyetle yardımlaşma pulu esasını kabul edip kanun yürürlüğe girdikten sonra barolar bu gelirlerin ne miktara çıkacağını ve gereken fonun 4-5 sene veya daha ziyade veyahut daha kısa müddet içinde hâsıl olup olamayacağını görecekle, sigorta hesapları (aktüer) yaptırılarak ondan sonra fiilen yardıma başlayacaklardır.

Sonra, Baroya yeni kaydolunmuş ve en aşağı 5, 10 sene meslek yapmamış ve bu suretle ya hiç veyahut pek az pul sarfetmiş olan avukatlara yardım yapılması büsbütün adaletsiz olacağından talimatnamelerde, bu esaslardan ve aktüer hesaplarından alınacak neticelere göre yardıma istihkak için geçecek müddetin aşağı haddi gösterilecektir.

Sandıkların gelir ve giderleri tasarının ikinci maddesinde gösterilmiştir. Bunlardan (yardımlaşma pulları) geliri üzerinde durmak isteriz. Çünkü gelirlerin en önemlisi ve devamlısı bu pulların gelirleri olduğuna şüphe yoktur. Bu bakımdan tasarının ruhu denilse yararidir.

Serbest meslek erbabı olan avukatların kendi ihtiyarlıklarında, hastalıklarında görecekleleri yardımlar ve öldükten sonra gösterecekleri kişilerin veya mirasçılarının alacakları aylık veya tahsisler için devlet hazinesinden yardım isteyemeyecekleri tabiidir. Yapacakları hukuk yardımı karşılığında müvekkillerinden kararlaştırdıkları veya avukatlık kanununun göstereceği ücreti alacaklarından onlardan da yardım istemelerini düşünemezler. Şu halde bu yardımlar için gereken karşılığı kendi ceplerinden sağlamalıdır.

Bu gelirlerin duhuliyeye, aylık aidat, bağış gibi aylık ve yıllık tutarları büyük bir toplam tutmaz. Öyle bir kaynak bulmalı ki, avukatların kendileri ödesinler; devamlı ve tahsili mecburi ve aynı zamanda tahsili kolay olsun; ödiyene yük olmasın; avukat onu seve seve versin.

Muhtelif yabancı memleketlerin bu hususlardaki mevzuları göz önünde tutularak en geniş ve devamlı ve tahsili kolay gelir kaynağının yardımlaşma pulları bastırılıp ibraz edilecek kâğıtlara avukatlar tarafından yapıştırılması maksadı sağlayacak en kesin bir yol olduğu sonucuna varılmıştır. Tasarının 3 ve 5 nci maddelerinde gösterildiği üzere bu pullar;

1. Maliye Vekâletince bastırılarak maliyet bedelleriyle barolara dağıtılacaktır;
2. Barolarca bu pullar bedelleri mukabilinde avukatlara satılacaktır;
3. Avukatlar, Avukatlık Kanununun 23 nci maddesinde yazılı faaliyetlerini yaparken verecekleri veya ibraz edecekleri bütün kâğıtlara bu pulları yapıştıracaklardır. Böyle pul yapıştırılmamış kâğıtları adli, idari makamlar (kaydiyeye tâbi kâğıtlarda olduğu gibi) kabul etmeyeceklerdir.

4. Avukatlar bu pulların bedellerini kendileri ödiyecekler, hiç bir suretle müvekkillerinden alamıyacaklar ve müvekkillerine aksettirmeyeceklerdir. Aksi takdirde 5 nci maddede gösterilen cezalara çarptırılacaklardır.

5. İşleri fazla olan ve binnetice kazancı ziyade bulunan avukatların yardımlaşma pulu yapıştırılacak arzuhal, lâyiha, ve sair kâğıtları fazla olacağına göre bunların yardımlaşma için yapacakları ödemeler bittabi bu nispette fazla olacaktır ki, bu da meslek yardım ve dayanışma gayesine tamamen uygundur.

6. Bu pulların kaçar kuruşluk olacağı üzerinde de durulmuş, bu günkü para rayicine göre aşağı miktarının 20 ve yukarı miktarının 100 kuruşluk olması muvafık olacağı kabul edilmiştir.

Hangi kâğıtlara bu iki sınır arasında gösterilen ne miktar pul yapıştırılacağı üzerinde de durulmuş ve bunun da barolarca hazırlanacak talimatnamelere bırakılması münasip görülmüştür.

Talimatnamelerde şu esaslar düşünülebilir :

Dâva arzuhallerine, lâyihalara, ibraz edilecek kâğıtlara (sulh mahkemelerine, asliye mahkeme-

lerine olduğuna göre) 20, 30 kuruşluk üst mahkemelerdekilerine, 40, 50 kuruşluk, Temyiz mahkemesindekilere 70, 80 kuruş, muhakemenin iadesi gibi olağanüstü yollara müracaat hallerinde 80, 100 kuruşluk gibi... bunu mahallî ihtiyaçlara, avukat sayılarına fon tesisi gayelerine göre düzenleyip ayarlamak barolara bırakılmıştır.

Pul bedelini müvekkilinden alanlar veya ona aksettirenler, bunların bedellerini zimmetlerine geçirenler veya ihtilâs edenler, taklit eyliyenler... le sandık aidatından birbiri ardısıra iki taksiti ödemiyenler hakkında tasarının 5 nci maddesinde gösterilen müeyyideler hakkında fazla izahat vermeye lüzum yoksa da 4 ncü maddenin ne gibi zaruretler altında konduğunu açıklamak faydalı görülmüştür.

Adli müzaherete tâbi tutulan dâvaların her türlü harç, resim ve pul bedellerinden muaf olduğu H. M. U. Kanununda açıklanmış olduğundan bu dâvalar dolayısıyla ibraz edilecek kâğıtların yardımlaşma pullarından müstesna olduğu hakkında tasarıya ayrıca bir madde konulmasına lüzum görülmemiştir.

Hazine ve müessese avukatlarının ibraz edecekleri kâğıtlara pul yapıştırıp yapıştırmamaları ve bunların sandığa üye olup olmamaları etrafında çok düşünülmüştür.

Hazine ve müessese avukatlarının kendi hususi kanun, nizam ve tesis şartlarına göre bağlı oldukları yerlerden emekli aylığı aldıkları veya başka türlü yardım gördükleri, şu suretle baro yardımlaşma sandığının yardımından müstağni oldukları ve hattâ 4353 sayılı Kanun hükümlerine göre Hazine avukatlarının barolara kayda mecbur bulunmadıkları ileri sürüldü.

Buna mukabil, Hazine avukatı olsa da baroya kaydedilmek istiyen bir avukatın bu haktan mahrum edilemeyeceğine ve tasarıda her avukatın mıntakası sandığının üyesi olduğu kabul edildiğine göre kendilerini bu haktan mahrum etmenin doğru olmayacağı düşünüldü.

Baroya kayıtlı Hazine ve müessese avukatlarının ibraz edecekleri kâğıtlara mutlak olarak pul yapıştırmamaları hatıra gelirse de kâğıtlara pul yapıştırmıyan, sandığın gelirlerine iştirak etmiyenlere yardım yapılamıyacağının pek tabii ve haklı olduğu ileri sürüldü.

Hazine ve müessese avukatları kâğıtlara pul yapıştıracak olurlarsa aldıkları aylık ve ücretin tamamını ve yahut da büyük bir kısmını pula harcayacakları ve bunun ise yıkım olacağı görüldü. Gerçekten, İstanbul Hazine Muhakemat Müdürlüğü ile yapılan temaslar neticesinde İstanbul mahkemelerinde, 4353 numaralı Kanuna müsteniden Hazine avukatlarının, (4.000) i icraya taallük etmek üzere 12.000 den fazla dosyaları bulunduğu ve asliye işlerini savunan avukatlar elinde en az 95 ve en çok 490 dâva mevcut olduğu ve büyük bir çoğunluğa 150 ile 200 arasında iş verildiği ve sulh dâvalarını savunan avukatlar elinde 600 ile 400 arasında dosya bulunduğu ve bu dâvaların, büyük bir kısmında mevzuunun, menkule ve akdi ve kanuni münasebetlere taallük etmekte olmasından, vesikalarla ispatı lâzım bir mahiyet arzettikleri ve bâzı dâvalarda 300 e yakın vesika ibrazına mecbur kalmış olup, bu miktar bir istisna teşkil etse de diğerlerinde, daima küçümsenemeyecek miktarda vesikaların mahkemeye ibrazı lüzum ve zarureti hâsıl olduğu ve dâvaların takibi sırasında yazılı müdafaa usulünün ihtiyar edilip sulh işlerinde dahi, mütaaddit lâyihalar vermek lüzumu hissedildiği ve bu sebeplerle, Hazine dâvalarının, mevcut usule göre mütadın üstünde kaydiye tâbi oldukları, her sene muhakemat müdürlüğü emrine mahkeme harçları namıyla (300 000) lira tahsisat verilmekte olup kanun takribi olarak (130 000) lirasının (1952 sarfiyat kayıtlarına nazaran) mahkeme masraflarına gittiği ve mahkeme masrafları içersinde dâva harçlarının da bulunduğu nazara alınırca pul ve kaydiye olarak yalnız İstanbul Hazinesi dâvalarına büyük bir masraff yapıldığının kendiliğinden tezahür edebileceği ve binnetice, eldeki iş adedine nazaran, Hazine avukatlarının, dilekçe ve müsbit kâğıt olarak serbest avukatlardan çok fazla yardımlaşma pulu sarfına mecbur olacakları anlaşıldı.

Bu rakamlar, belediye, evkaf, özel idare, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve sair müesseseler avukatlarının ödemeye mecbur olacakları yardımlaşma pul bedelleri hakkında bir fikir verse gerektir.

Sonra, bu istisnadan yalnız Hazine, evkaf, belediye, özel idare gibi resmî denilen daire ve müesseselerin avukatları mı istifade etsinler? Yoksa bu istisna sermayesinin tamamı veyahut yarından

fazlası devlete ait olan, devlet ve belediyenin mürakabesi altında bulunan müesseseler avukatlarına da mı teşmil edilmelidir? Hususu münakaşa edildi.

Bundan sonra, en önemli olarak, bu istisnalar karşısında, baroya üye olan müesseseler avukatlarından nasıl bir iştirak hissesi alınmalı ki, hem sandık hem de kendileri için münasip olsun? Bu noktalarda incelendi. Ve neticede şu esasların kanun vâzınca kabul edilebileceği, her iki taraf için uygun olacağı münasip görülerek 4 nevi madde buna göre yazıldı.

1. Emekli Sandığından istifade edecekler hakkındaki 5434 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde sayılan müesseselere ait dâva ve ihtilâflarda bu müesseseler (avukatları) tarafından ibraz olunacak kâğıtlar puldan muaf olmalıdır.

Bilindiği üzere bu kanundaki sayılı daire, kurum ve ortaklıkların başlıcaları şunlardır:

- a) Genel bütçeye giren daireler;
- b) Katma bütçeli daireler;
- c) Özel idareler;
- d) 26. VI. 1938 tarihli ve 3460 sayılı Kanunda yazılı mürakabe heyeti ile kuruluş, idare ve mürakabeleri aynı kanun hükümlerine tâbi Devlet Ekonomi Kurumları ve bunlara bağlı müesseseler (Emniyet Sandığı dâhil);
- e) Özel kanunlarla kurulmuş ve kurulacak tüzel kişiliği bulunan Devlet kurumları (kefalet sandıkları dâhil);
- f) 10. IX. 1337 tarihli ve 151 sayılı Kanuna göre kurulan Ereğli Kömür Bölgesi Amele Birliği;
- g) Özel kanunlarla kurulmuş ve kurulacak bankalar;
- h) Genel bütçeye giren veya katma bütçeli dairelerle özel idare ve belediyelere bağlı idare ve müesseseler;
- i) H bendinde yazılı dairelerin döner sermayeli iş ve teşekkülleri;
- j) Ödenmiş sermayesinin yarısından fazlası yukarıda sayılan daire, idare ve banka ve kurumlardan birine veya birkaçına ait ortaklıklar ile bunların kendi sermayeleriyle kuracakları diğer ortaklıklar;

k) Ticaret ve sanayi odalarıyla ticaret ve zahire borsaları,

1. Bu kanunla kurulan Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı.

İşte kanunda yazılı bu ve bunun gibi daire ve müesseselerin avukatları ibraz edecekleri kâğıtlara yardımlaşma pulları yapıştırmıyacaklardır.

2. Bu daire ve müesseselerin mukayyet avukatları (mukayyet olmıyan yani dışarda da iş alabilenler pul yapıştıracaklardır) yardımlaşma sandığına üye olmakta muhtardır.

Üye olmak istemezlerse ne pul yapıştıracaklar ne de yardımlaşma sandığından yardım bekleyebileceklerdir.

Üye olmak isterlerse tasarının ikinci maddesinin b ve c maddelerinde gösterilen dühuliyeye ve aidattan maada ayrıca baro idare meclislerince her biri için miktarı tâyin edilecek maktu aylık iştirak hissesi vereceklerdir.

Ortalama bu hal tarzının gerek yardım sandıklarının ve gerek üye olmak isteyen mukayyet müesseseler avukatlarının hak ve menfaatlerini koruyacağı mütalâa kılınmıştır.

Adalet Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Adalet Komisyonu

Esas No. 2/531

Karar No. 11

8 . XII . 1953

Yüksek Reisliğe

İstanbul Mebusu Fuad Hulûsi Demirelli ve 25 arkadaşının, avukatların yardımlaşmalarına mütaallik bulunan kanun teklifi Komisyonumuzda Adalet Vekâleti mümessili de hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi :

Kanun teklifi ihtiva ettiği hükümlerin esasları bakımından avukatların meslekî yardımlaşmalarını karşılıyacak mahiyette görülmüş ve umumi hatları itibariyle de mucip sebeplere iştirak edilerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir :

Madde 1. : Maddenin birinci fıkrasında, her baro merkezinde yardımlaşma sandığı kurulacağına dair âmir ve mecburi bir hüküm vaz' edilmiştir. Halbuki :

Yurdun muhtelif muntakalarında müteşekkil baroların, faaliyette buldukları muhitin şartlarına intibak etmeleri zaruri telâkki edilmiş olduğundan, bu sebeple kendi bünyelerinin ihtiyaçlarını daha yakından takdir etmeleri lâzımgeldiği düşünülerek yardımlaşma sandığı tesisi hususunun baroların umumi heyeti kararlarına bağlı tutulması keyfiyeti, baroların tabii bir hakkı olarak mütalâa kılınmış ve kanunun doğrudan doğruya müdahalesi muvafık görülmemiştir. Buna müsteniden ve maksadı temin zımnında maddeye (Baro umumi heyeti kararıyla) diye yeni bir hüküm ilâve edilmiş ve bu hükümle mütenazır olarak metindeki (kurulur) diye mecburiyet tahmil eden hüküm kısmı da (kurulabilir) şeklinde ve ihtiyari mânada tesbit ve ifade olunmuştur.

Maddenin dördüncü fıkrasında yardıma müstahak olabilmek için yardım şartlarının, miktar ve nispetinin tâyin ve takdiri keyfiyetinin barolarca hazırlanacak talimatnamelerde gösterileceği beyan edilmiş ise de, fıkrada yer alan (Baro) tâbiri dolayısıyla tatbikatta müşkülâta mâruz kalınacağı ve bu dairedeki beyanın idare meclisleri ile umumi heyete mâtuf ve mahmul olup olmadığı hakkında ihtilâf tahaddüs edebileceği de nazara alınarak her türlü ihtilâta

mâni olmak düşüncesiyle ve maddenin birinci ve ikinci fıkralarıyla istihdaf olunan gaye ve esaslara mütenazır ve mânalarına sadık kalınmak suretiyle istihkak şartlarının da nihai olarak baro umumi heyetlerinin tasvip ve kabulüne sevk edilmesi daha uygun bulunacağı neticesine varılmış ve baro idare meclislerine bu hususta ihzari faaliyete maksur olarak bir salâhiyet tevdi edilmiş ve işbu dördüncü fıkraya (... baro idare meclisleri tarafından hazırlanıp umumi heyetlerce kabul edilen talimatnamelerde gösterilir) ibaresi ilâve edilerek metinde bu yolda gerekli tadilât ve tashihat yapılmıştır.

Madde 2 : Bu madde heyeti umumiyesiyle ve aynen kabul edilmiştir. Ancak, masraflara mütaallik ikinci fıkranın (C) bendinde tesbit olunan (olağanüstü «fevkalâde» masraflar) ibaresinden sarih olarak kastedilen başlıca hususların metinde ilâveler yapılmak suretiyle izah kılınmasının her türlü iphamı ve tereddüdü izale ve binnetice tatbikatı teshil edeceğinin aşikâr bir hakikat olduğu yapılan müzakere sonunda tebellür etmiş ve ezcümle lâyihanın birinci maddesiyle tedvini teklif olunan yardım mevzuu muayyen vaziyetlere hasr ve kasredilmiş bulunduğu cihetle bahsi geçen hükümler ve takyidattan başkaca, yardım tedbirlerinin daha geniş sahalara dahi teşmil kılınması hususu istihdaf olunan gaye ile kabili telif görülmüş ve filhalka muvakkat hastalık halleri, sair vakıaların ilcaatiyle meslekî faaliyetin fâsılâya ve sekteye uğraması gibi insan iradesinin haricinde kalan ve cemiyet hayatında içtinabı mümkün olmayan zaruretler dahi mülâhaza olunarak bahis mevzuu (C) fıkrası (Birinci maddenin üçüncü fıkrası haricinde kalan ve yardımlaşma gayesine uygun fevkalâde masraflar) şeklinde tahrir edilmek suretiyle yardım sahasının genişletilmesi esası kabul edilmiştir.

Madde 3 : Kanun teklifinin birinci fıkrasında yardımlaşma pulu hiç yapıştirılmamış veya eksik yapıştirilmiş olan evrakın kabul edilmiye-

ceğine dair bir hüküm mevcut ise de, bu hüküm ağır ve hakkı muhil telâkki edilmiştir. Zira; yardımlaşma pulları, avukatın, Avukatlık Kanununun (23) ncü maddesinde yazılı faaliyetlerini yaparlarken kullanılacağına bu fıkraya hükmü ile tansis edilmesi düşünülmüştür ki, anifen arzolan Avukatlık Kanununun 23 ncü maddesi ile aynen (Kanun işlerinde ve hukuki meselelerde rey verecek, mahkeme veya hakem veya kaza salâhiyetini haiz diğer merciler huzurunda hakki veya hükmi şahıslara ait hukuku dâva, müdafaa eylemek ve bu hususlara ait bütün evrakı tanzim, adlî muameleleri ve resmî dairelerde nizalı ve ihtilâflı işleri takibetmek hususları avukatların cümlelî vezaifi meyanında taknîn edilmiştir. Binaenaleyh cari bu hükümler noktaî nazarından avukatların deruhde eylediği işlerin mahiyetinin tetkik ve tahlil mevzuu olmasının faidesi inkâr edilemez. Nitekim; umumiyet itibariyle her türlü mevzuatımıza şâmil olarak (Meselâ adlî, idari, malî ve ilâh..) leh ve aleyhte intaç edilen mesail hakkında alâkalılar tarafından kanun yollarına müracaat olunması keyfiyeti muhtelif müddetlerle takyide tâbi tutulmuştur. Âmme inzibatına mütaallik bu müeyyidelere riayet edilmediği takdirde kanunun vücut verdiği hakkın ıskatına müncer bir vaziyeti yine kanun vâzın derpiş etmiştir. Bu suretle tekevvün eden ve izhar edilmeyen hakkın iptal ve ziyana münthehi olabilecek bâzı ahvalin vukuunu tehriyyede teenni gösterilmesi cemiyet münasebetlerinin ahenk ve intizamı bakımından zaruridir. Bu itibarla; kasdi, ihmali veya mücbir sebeplerin haylûletine binaen yahut suveri saire ile yardımlaşma pulunun ılsak edilmemesi gibi bu yüzden tahaddüsü daima melhuz olan ve intaç edildiği hukuki vaziyete binaen vahim telâkki edilen zarar ve tehlikeye mâni, olunması keyfiyeti prensip olarak kabul edilmiş ve bu sebeplerle yardım pulundan âri veya eksigi bulunan bilûmum evrakın mutlak surette kabul ve muameleye vaz'edileceğine dair metinde tadilât yapılmış ve kanunun tahmiletliği mükellefiyeti her ne suretle olursa olursa olsun ifa etmiyen avukat hakkında, beşinci madde ile hüküm sevkolanarak disiplin takibatına tâbi tutulmuştur ki, mesrut sebeplere müsteniden fıkranın birinci cümlesi aynen kabul edilmiş ve ikinci cümlesi de (Ancak, yardım pulu yapıştirilmemiş veya eksik yapıştirilmiş evrak kabul

edilirse de noksanları ikmal ettirilir) şeklinde değiştirilmiştir. İkmale mütaallik muamelelerin tâbi bulunacağı esaslar da beşinci maddenin gerekçesinde izah olunmuştur. Metinleri lüzumsuz ve hattâ zait telâkki edilen ifadelerle uzatmamak için ikinci cümledeki (Noksan) kelimesinin yardım pulu mükellefiyetinin hiç ifa edilmemesi veya noksan ifa olunması gibi ahvalde de sâri ve şâmil olduğunun beyan ve izahı lüzumlu görülmüştür. Bu fıkraya ayrıca ve (... faaliyetlerini yaparlarken verecekleri veya ibraz edecekleri) ibaresine takdimen (Tanzim) hükmü de ilâve edilmiştir. Zira; Avukatlık Kanununun metninde zikri geçen 23 ncü maddenin birinci fıkrasındaki (... bu hususlara ait bütün evrakı tanzim... etmek) umumi kaydının muhtevası ile tenazür temin edilmesi uygun görülmüştür.

İkinci fıkrasında (... veya müvekkillerine aksettiremezler) cümlesinin mânalandırılmak suretiyle bâzı suiniyet sahipleri için bir istinat mevzuu olabileceği mülâhazası ile ve umumi surette sebepsiz, delilsiz iddiaların önüne geçilebilmesi için, metinden çıkarılması tezekkür kılınmış ve her türlü suiistimale mâni bir tedbir olarak mevzu, beşinci maddenin birinci fıkrasında derpiş edildiği ve hile disiplin takip ve muamelesi esasına irca edilmiştir.

Son fıkradaki (Her kâğıda kaç kuruşluk pul yapıştirılacağı talimatnamede gösterilir.) ibaresinin (Her kâğıda) şeklindeki kısmı, ifadeye vuzuh vermek bakımından (Hangi evrak) tarzında tashih edilmiştir. Teklif gerekçesinde kâfi sarahat mevcuttur.

Madde 4 : Bu maddenin birinci fıkrası ile kabul edilen muafiyet hükümleri meyanına adlî müzaherete tâbi tutulan işler de ithal olunmuş ve bu gibi ahvalde kendisine iş tevdi olunan meslek mensuplarının yaptıkları hizmet ve takip dolayısıyla ihtiyar edecekleri maddi külfetin daha geniş mikyasta aksi ile karşılaştırılmaları hakkaniyet kaideleriyle kabili telif telâkki edilememiş ve mesrut mülâhazaya müsteniden fıkranın başına (adlî müzaherete nail olanlar ile...) hükmü de ilâve edilmiş, ayrıca metinde ihtisari, sarahati, vuzuhu temin için (... müesseselere ait dâva ve ihtilâflarda bu müesseseler tarafından ibraz olunacak kâğıtlar puldan muafittir.) tarzındaki teklif şekli kaldırılarak fıkranın bu kısmı (... 5434 sayılı Kanununun 12

nci maddesi hükmüne giren müesseselere ait dâva ve ihtilâflarda bu müesseseler üçüncü madde hükmünden muaftır.) diye değiştirilmiştir.

İkinci fıkranın metninde; herveçhi balâ temas ve izah olunduğu veçhile mâna teşevvüşüne mahal bırakmamak için ibare değişiklikleri ve ilâveleri yapılmıştır.

Madde 5 : Birinci fıkra (Pul bedelini müvekkilinden alan veya her ne suretle olursa olsun müvekkiline aksettiren avukattan baro disiplin meclisi kararı ile . . .) şeklinde hazırlanmıştır.

Bu fıkranın (. . . veya her ne suretle olursa olsun müvekkilince aksettiren) kısmi ibaresi, üçüncü maddenin ikinci fıkrasındaki muc'p sebeplere dayanılarak tayyedilmiş ve her hangi bir haksızlığa, ihtilâta meydan verilmemesi için de, mesbuk şikâyetlerin usulü dairesinde tahkik ve tevsik edilmesini temin yolunda fıkranın ilk cümlesi (Pul bedelini müvekkilinden aldığı sabit olan) diye değiştirilerek bu suretle sübut delillerinden mahrum bulunan ihbar ve müracaatlara itibar edilmeyeceği hususu tezekkür kılınmıştır ki, (. . . sabit olan) ibaresinin disiplin tahkikatı açılmasını tazammun eden bir mânâyı tesbit etmesi hasebiyle müşteki ve avukatın mütekebil vaziyetleri hak ve adalet kıstaslarına bağlanmıştır.

Fıkranın ikinci cümlesi, teklifteki tertibe göre (. . . baro disiplin meclisi kararı) şekli ile devam etmekte ise de; üçüncü maddenin birinci fıkrasının son kısmı (yardım pulu yapıştırılmamış veya eksik yapıştırılmış evrak kabul edilirse de noksanları ikmal ettirilir.) esas ile tadil edilmiş olduğundan iş bu muaddel hükmün vaz ve taknini üzerine tatbikatta riayet olunacak muamelenin de bu fıkra bünyesinde tesbiti lüzumu hâsıl olmuş ve binnetice mukadema ihmal edilen husus iş bu maddede ihzar ve tekemmül ettirilmiş ve metne (. . . veya üçüncü maddenin birinci fıkrası hükmüne muhalif olarak, merciince münasip bir mehil tâyini sureti ile yapılan ihtara rağmen pul mükellefivetini ifa veya ikmal etmiyen avukattan) hükmü yeniden konulmuştur ki, iş bu fıkrada geçen (merci) tâbiri ile kasdolunan mânânın, Avukatlık Kanununun yirmi üçüncü maddesinde tadât kılınan faaliyet sahasına dâhil salâhiyetli makam bulunduğunun tasrihinde faide mülâhaza ve (Münasip mehil) mevzuunda ise hâdis-

nin arzettiği ehemmiyet ve halin icabı gibi mühim unsurların başlıca dikkat nazarına alınması lâzımgeleceği de mütalâa edilmiştir.

Maddenin (ikinci) ve (üçüncü) fıkraları; avukatlık müessesesini müeyyide altında bulunduran meriyet mevkiindeki hükümler ile intibak ve her hangi bir suiistimal hâdisesinin aynı esaslar dairesinde takibini temin üzere metinden tayyedilmiş ve yardımlaşma pullarının bedelini zimmete geçirenler, ihtilâs edenler ve umumi surette cezai mesuliyeti müstelzim sair fiilleri de irtikâp edenler haklarında umumi hükümlerin tatbiki kâfi görülmüştür. Binaenaleyh kanun teklifinin dördüncü fıkrası, ikinci fıkra olarak tesbit ve aynı zamanda Avukatlık Kanununun sekseninci maddesi hükmü ile irtibat hâsıl olması ve binnetice her iki kanun hükümleri arasında tenazurun ve tatbikattaki ittihadın temin edilmesi sadedinde, metin yeniden tertip ve tahrir olunmuştur, ki işbu hükümde avukatlar yardımlaşma sandığı mensuplarının dühuliyeye, aidat ve iştirak hisselerinin ödemiyelemlerinin; baro senelik aidatını makbul bir sebebe müsteniden vermemekte ısrar edenler gibi, borçlarını ödeyinceye kadar baro levhasından isimlerinin silinmesi uygun görülmüştür.

Madde 6 : İlga edilen hükümler :

Kanun teklifi beş maddede ana prensipleri ihtiva etmektedir. Halbuki teamülen kanunun meriyet tarihinin, tatbika memur edilecek makamında ayrı maddelerde taknin edilmesi lâzımgelmektedir.

Kezalik: teklifin kabul ve tasdika iktiran etmesi takdirinde, kurulacak müesseselerin faaliyet hedefleri dikkat nazarına alınarak, bunlara muvazi surette cari bulunan Avukatlık Kanununun meslek sigortalarına mütâallik hükümlerinin kaldırılması zaruretinin de tecelli ettiği aşikârdır.

Yukarda izah olunan sebeplere istinaden kanun teklifine (6, 7, 8.) nci maddeler ilâve olunmak suretiyle gerekli hükümler vaz' edilmiştir.

Madde 6 : Avukatlık Kanununun meslek sigortasından bâhis yedinci bábının (135, 136, 137 ve 139) ncu maddeleri hükümlerinin evvelce tatbikına başlanmış ise de maksat ve gayeye uygun ve avukatların menfaatlerini sağlıyan şartların tahakkukuna imkân hâsıl olmamıştır. Nitekim; uzun yıllar ödenecek primler mukabi-

linde avukatlara temin edilecek sigorta bedelinin gayet cüzi ve bu suretle sigorta şartlarının pek ağır olduğu anlaşıldığından tevali eden şikâyetler üzerine, vaziyetinin ıslahı zmnında tedbir ittihazına katî lüzum görülmüş ve bu cümleden olarak seri kanundaki sigorta hükümleri mahfuz tutularak yalnız bu hükümlerin üç sene geri bırakılması ve aynı zamanda akdedilen sigorta mukavelelerinin de (mefsub) sayılması, ödenen primlerin % 25 nin sigorta şirketine terki ve mütebakisinin alâkalılar tarafından istirdadı keyfiyeti derpiş ve hususların ifasını temin için de Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin tadili hakkındaki (4359) sayılı Kanunun (muvakkat x) işaretli maddesi ile tasfiye esasları vazî ve tedvin olunmuştur.

19 Ocak 1943 tarihinde neşir ve tatbik sahasına intikal eden muvakkat x maddesi hükmü; sigorta mukavelelerinin ihdas ettiği buhran ve tazyiki kaldırmış ve sigorta akitleri iptal edilmiş olmakla beraber mezkûr tarihten beri avukatların yardımlaşmalarına mütaallik her hangi bir mevzu hakkında harekete geçilememiş ve kanun hükümleri fiiliyata inkılâp ettirilememiştir. Halbuki; müesses barolara intisap eden avukatların seneden seneye artması, yardım mevzuunun hassasiyetle üzerinde tevakkuf edilmesi ve âcil, müessir tedbirlerin alınması zaruretini şiddetle ortaya koymuş bulunmaktadır.

Bu zeminde tahlil ve münakaşası zait telâkki edilen umumi sigorta şartları dikkat nazarına alındığı takdirde, sigorta mecburiyetinin yeniden tahriki karşısında, evvelce olduğu gibi bunun dahi zarar tevlit edeceği ve muayyen bir aidat tediyesi suretiyle kurulacak yardım sandığının ise alâkalılar için maddi bakımdan asla cazip ve

tatminkâr olamayacağı anlaşılmıştır.

Yukarda serdedilen düşüncelere müsteniden Avukatlık Kanununun meslek sigortalarına taallük eden 7 nci babının 135, 136, 137 ve 138 nci maddelerinin ilgası derpiş olunmuştur.

İlgası karargir olan hükümler yerine ihdas ve ikamesi teklif olunan yardımlaşma pulu mevzuunun, alâkalılara mülâyim şartlarla, tazyiksiz olarak aksedeceği ve getireceği hasılatın da ihtiyaç ve zaruret haline düşen meslek mensuplarına hiç olmazsa asgari nispette yardım sağlıyacağı aşikâr bulunmuştur.

Mevzuun ehemmiyeti dolayısıyla, İctüzüğün (70 ilâ 74) maddeleri gereğince müstacelen ve tercihan görüşülmesinin teklifi de karar altına alınmıştır.

Yüksek Meclisin tasvibine arz olunmak üzere Riyaset Makamına sunulur.

Geçici Adalet

Ko. Reisi

Bu Rapor Sözcüsü

Konya		Kâtip
A. F. Ağaoğlu		Balıkesir
Amasya		V. Asena
İ. Olgaç		Aydın
Çanakkale		N. Geveci
N. Kirişcioğlu		Çoruh
Balıkesir		M. Güney
Söz hakkım var		Erzurum
M. Erkuyumcu		E. Karan
İçel	İstanbul	İstanbul
Ş. Tol	F. H. Demirelli	A. Moshos
Kayseri	Konya	Kütahya
Y. Z. Turgut	H. Aydın	S. S. Nasuhoğlu
Maraş	Sivas	Tokad
M. Özsoy	Ş. Ecevit	H. Ökeren

İSTANBUL MEBUSU FUAD HULÛSÎ DEMİRELLİ VE 25 ARKADAŞININ TEKLİFİ

Avukatlar yardımlaşma kanunu tasarısı

MADDE 1. — Her baro merkezinde baroya bağlı bir (Yardımlaşma Sandığı) kurulur.

4 ncü madde hükmü mahfuz kalmak şartıyla her avukat, mıntakası sandığının üyesidir.

Sandıkların kurulmasından maksat, yardıma muhtaç oldukları baro idare meclislerince kabul edilen veya talimatnamelerde gösterilecek müddetle üye olup da ihtiyarlığı, hastalığı veyahut mâlûliyeti gibi sebepler yüzünden fiilen çalışmıyacak hale gelerek barolarla ilişkisini kesen avukatlarla meslek faaliyeti yapmakta iken ölen avukatların daha evvelden gösterecekleri kişilere ve göstermedikleri takdirde talimatnamelerde gösterilen mirasçılarına, tesbit olunacak şekil ve miktarda yardımları sağlamak ve düzenlemektir.

Sandıkların idareleriyle çalışma tarzları ve ikinci maddenin giderlere ait (a) fıkrasında gösterilen istihkak şartları, miktarları, nispetleri barolarca hazırlanacak talimatnamelerde gösterilir.

Sandıkların idare ve temsili baro idare meclislerine aittir.

MADDE 2. — Sandıkların gelirleri şunlardır :

- a) 3 ncü maddede yazılı yardımlaşma pulları gelirleri;
- b) Sandık üyelerinden bir defaya mahsus olmak üzere alınacak dühuliyeler;
- c) Sandık üyelerinden alınacak aylık aidat,
- d) Bağışlar,
- e) Diğer gelirler.

Sandığın giderleri şunlardır :

- a) Birinci maddenin 3 ncü fıkrasında gösterilen ve istihkak şartları, nispetleri, miktarları ve saireleri talimatnamelerde tesbit edilecek olan yardımlar ve tahsisler,
- b) İdare masrafları,
- c) O'laşan üstü masraflar,

Sandıkların bu gelir ve giderleriyle bütün muameleleri her türlü vergi ve resimden muaftır.

ADALET KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Avukatlık Yardımlaşma Kanunu

MADDE 1. — Her baro merkezinde baro umumi heyeti kararı ile (Avukatlar Yardımlaşma Sandığı) kurulabilir.

4 ncü madde hükmü mahfuz kalmak üzere her avukat, mıntakası sandığının âzasıdır.

Sandıkların kurulmasından maksat, yardıma muhtaç oldukları baro idare meclislerince kabul edilen veya talimatnamelerde gösterilecek müddet ile âza olup da ihtiyarlığı, hastalığı yahut mâlûliyeti gibi sebepler yüzünden fiilen çalışmıyacak hale gelerek barolar ile alâkasını kesen avukatlar ile meslek faaliyeti yapmakta iken ölen avukatların daha evvelden gösterecekleri kimşelere, göstermedikleri takdirde talimatnamelerde gösterilecek mirasçılarına tesbit olunacak şekil ve miktarda yardımları sağlamak ve tanzim etmektir.

Sandıkların idareleri ile çalışma tarzları ve ikinci maddenin masraflara ait (a) fıkrasında yazılı istihkak şartları, nispetleri, miktarları baro idare meclisleri tarafından hazırlanıp umumi heyetlerce kabul edilen talimatnamelerde gösterilir.

Sandıkların idare ve temsili baro idare meclislerine aittir.

MADDE 2. — Sandıkların varidatı şunlardır :

- a) Üçüncü maddede yazılı yardımlaşma pulları hasılatı;
- b) Sandık âzalarından bir defaya mahsus olmak üzere alınacak dühuliyeler;
- c) Sandık âzalarından alınacak aylık aidat;
- d) Bağışlar;
- e) Diğer varidat.

Sandıkların masrafları şunlardır :

- a) Birinci maddenin üçüncü fıkrasında gösterilen istihkak şartları, nispetleri, miktarları talimatnamelerde tesbit edilecek olan yardım ve tahsisler,
- b) İdare masrafları,
- c) Birinci maddenin üçüncü fıkrası haricinde kalan ve yardımlaşma gayesine uygun fevkalâde masraflar.

Sandıkların varidat ve masrafları ile bütün muameleleri her türlü vergi ve resimlerden muaftır.

Teklif

MADDE 3. — Yardımlaşma pulları, avukatların Avukatlık Kanununun 23 ncü maddesinde yazılı faaliyetlerini yaparken verecekleri veya ibraz edecekleri bütün kâğıtlara yapıştırılır. Pulu yapıştırılmamış veya eksik yapıştırılmış kâğıtlar kabul edilmez.

Avukatlar bu pulların bedellerini kendileri öderler. Hiçbir suretle müvekkillerinden alamaz veya müvekkillerine aksettiremezler. Pulları (20) kuruştan az ve (100) kuruştan çok olamaz. Bu pullar Maliye Vekâletince bastırılır ve maliyet bedelleriyle barolara dağıtılır.

Her kâğıda kaç kuruşluk pul yapıştırılacağı talimatnamelerde gösterilir.

MADDE 4. — Emekli Sadığ'ndan istifade edecekler hakkındaki 5434 sayılı Kanunun 12 nci maddesinde sayılan müesseselere ait dâva ve ihtilâflarda bu müesseseler tarafından ibraz olunacak kâğıtlar puldan muaftır.

Bu müesseselerin mukayyet avukatları Yardımlaşma Sandığına üye olmakta muhtardır. Üye olmak isterlerse ikinci maddenin b ve c fıkralarında gösterilen dühuliyeye ve adata zamimeten baro idare meclislerince her biri için miktarı tâyin edilecek maktu aylık iştirak hissesi verirler.

MADDE 5. — Pul bedelini müvekkilinden alan veya her ne suretle olursa olsun müvekkiline aksettiren avukattan baro disiplin meclisi kararıyla ilk defasında 50 ve her tekerrüründe 100 lira para cezası alınır. Bu suretle alınacak cezalar Avukatlık Kanununun 121 nci maddesine tevfikân tahsil edilerek sandığa gelir kaydolunur.

Yardımlaşma pulları bedellerini zimmetlerine geçirenler veya intilâs edenler hakkında Türk Ceza Kanununun Devlet mallarını zimmetine geçirenlere veya ihtilâs edenlere dair olan ceza hükümleri uygulanır.

Yardımlaşma pullarını taklit veya taklide yarımca aletleri imal edenler hakkında Devlet damga ve işaretlerini taklit ve tahrif edenler hakkındaki hükümleri uygulanır.

İkinci maddenin c işaretli bendiyle 4 ncü maddenin ikinci fıkrasında yazılı sandık aidatından birbiri ardı sıra iki taksiti ödemeyen

Ad. K.

MADDE 3. — Yardımlaşma pulları; avukatların Avukatlık Kanununun yirmi üçüncü maddesinde yazılı faaliyetleri yaparlarken tanzim veya ibraz edecekleri yahut verecekleri bilûmum evraka yapıştırılır. Ancak; yardım pulu yapıştırılmamış veya eksik yapıştırılmış evrak kabul edilirse de noksanları ikmal ettirilir.

Avukatlar, pulların bedellerini kendileri öderler. Hiçbir suretle müvekkillerinden alamazlar.

Pullar yirmi kuruştan az ve yüz kuruştan fazla olamaz.

Pullar Maliye Vekâletince hazırlanarak maliyet bedelleri ile barolara verilir.

Hangi evraka kaç kuruşluk pul yapıştırılacağı talimatnamelerde gösterilir.

MADDE 4. — Adli müzaharete nail olanlarla emekli sandığından istifade edecekler hakkındaki (5434) sayılı Kanunun (12) nci maddesi hükmüne giren müesseselere ait dâva ve ihtilâflarda bu müesseseler üçüncü madde hükümünden muaftırlar.

Şu kadar ki, bu müesseselerin avukatları yardımlaşma sandıklarına âza olmakta muhtardır. Bu takdirde ikinci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde gösterilen dühuliyeye ve aiddan başka talimatnameler de tesbit edilecek maktu aylık iştirak hissesi de verilir.

MADDE 5. — Pul bedelini müvekkilinden aldığı sabit olan veya üçüncü maddenin birinci fıkrası hükmüne muhalif olarak, merciince münasip bir mehil tâyini sureti ile yapılan ihtar rağmen pul mükellefiyetini ifa veya ikmal etmeyen avukattan baro disiplin meclisi kararı ile ilk defasında (elli) ve her tekerrüründe (yüz) lira para cezası alınır ve Avukatlık Kanununun yüz yirmi birinci maddesine tevfikân tahsil edilerek sandığa irat kaydolunur.

İkinci maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bendi ile dördüncü maddenin ikinci fıkrasında yazılı iştirak hisselerini ödemeyenler haklarında Avukatlık Kanununun sekseninci maddesi tatbik olunur.

Teklif

avukat taksit borcunu ödeyinceye kadar baro idare meclisi kararıyla işten menedilir.

Ad. K.

MADDE 6. — 3499 sayılı Avukatlık Kanununun yedinci babında yazılı meslek sigortasına mütaallik hükümler ilga edilmiştir.

MADDE 7. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 8. — Bu kanun hükümlerini icraya Adalet Vekili memurdur.

